

Motion till riksdagen 2020/21:2366

av **Lawen Redar m.fl. (S)**

Återinför en nationell planering av bostadspolitiken

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell planering av bostadspolitiken och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det råder stor bostadsbrist i Sverige. Över 240 av Sveriges kommuner kan inte erbjuda bostäder till de som behöver en. Fastän bostad anses utgöra en medborgerlig rättighet som det offentliga ska värna och verka för, har staten avvecklat sin förmåga att lösa bostadsfrågan under de senaste decennierna. Byggandet har blivit konjunkturkänsligt samtidigt som både hyror och bostadsrättspriser skenar.

Den grupp som idag har svårast att få tag i en bostad är ungdomar. Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2020¹ anges att majoriteten av kommunerna har underskott på bostäder för ungdomar. Enligt Boverket finns det samband mellan bostadsmarknadens utveckling och den ökade bristen på bostäder för ungdomar, detta oavsett om kommunerna har balans eller obalans på bostadsmarknaden i övrigt. Ungdomar konkurrerar med övriga grupper på bostadsmarknaden, men trängs ofta undan eftersom de vanligen saknar kötid, bostadskontakter eller tidigare bostad med bytesvärde. Totalt är det 65 kommuner i landet som uppger balans på bostadsmarknaden för ungdomar och 4 kommuner uppger att det finns ett överskott. 168 kommuner uppger dock underskott på bostäder för unga, vilket man främst menar beror på att det finns för få lediga bostäder generellt.

Så som läget är nu uppskattar man att det behöver byggas drygt 535 000 nya lägenheter fram till år 2025² för att åstadkomma balans mellan behov av och tillgång på ändamålsenliga bostäder. Fram till år 2030 är motsvarande siffra drygt 840 000

¹ Boverket: <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/olika-grupper/ungdomar/>.

² Boverket (2018). Behov av nya bostäder 2018–2025, Boverket.

lägenheter. Trots detta har den politiska debatten kommit att kretsa kring de genomsnittliga förhållandena. Detta medför att vi vet ytterst lite om bostadssituationen för olika grupper och individer. Sverige har, enligt Socialstyrelsens senaste skattning, en hemlöshet om över 33 250 människor³ och ännu vet vi inte hur pass omfattande trångboddheten är i vissa bostadsområden. Enligt skattningar som görs har trångboddheten ökat snabbt i Sverige det senaste decenniet. 14 % av befolkningen i Sverige uppskattas leva trångbott vilket placerar Sverige klart sämre än länder som Nederländerna, Tyskland, Storbritannien, Frankrike, Spanien, Finland och Norge.⁴

Ordningen att låta bostadssektorn behandlas som en marknad där politiken ska ha en begränsad roll att påverka utvecklingen, har visat sig inte fungera. Existerande marknadsaktörer kan inte på eget bevåg anses vara de som ska lösa samhällsuppgiften att återskapa en social bostadspolitik. Frågan tyngs också av att Sverige tappar i tillväxt, företagsamhet, innovation och utveckling i brist på bostäder. Bostadsfrågan är likaväl en medborgerlig angelägenhet som en samhällelig.

En social bostadspolitik förutsätter en bättre fungerande marknad för bostadsbyggandet. Byggnormer och planeringsregler varierar över landets 290 kommuner, skatterna gynnar ägande av befintligt bostadsbestånd, finansieringen av nybyggnation domineras av en oligopoliserad banksektor, att ett fåtal aktörer dominerar bygg- och fastighetssektorn samt att de kommunala och allmännyttiga bostadsbolagen hålls borta från att producera allmännyttiga bostäder. Åtgärder måste till för att sänka kostnader för nya bostäder genom kraftfulla regleringar, detta efter en kunskapsbaserad analys av rådande behov.⁵

Mot bakgrund av detta behövs en nationell planering av bostadsbehoven. Kunskapsunderlaget om bostadsbehoven i regioner och kommuner saknas liksom planering, samordning och styrning från statens sida utifrån Boverkets prognoser. Staten kan, genom Boverket, ta ett större ansvar för bostadsplaneringen. Men detta är inte tillräckligt. Det behövs därtill kraftfulla incitament så som tvingande direktiv för regioners och kommuners markanvändande. Många kommuner har visat sig oförmögna alternativt ovilliga att bygga bostäder, detta trots alarmerande behov. Statliga myndigheter och regioner måste ges resurser och verktyg för att styra kommunernas arbete med den detaljerade byggplaneringen. Det bör vara kostsamt för kommuner som inte lever upp till sitt bostadsförsörjningsansvar. Därtill måste den liberaliserade bostadspolitiken upphöra med en monopoliserad markanvändning, avreglerat bankväsende och byggsektor med ett fåtal aktörer som dominerar och styr villkoren. En nationell bostadsplanering kan också möjliggöra arbetet mot segregation, klass och demografiska utmaningar. Det är av yttersta vikt att få fram de typer av bostäder som bostadsbolagen för närvarande är minst intresserade av att bygga. En nationell planering och styrning av bostadsförsörjningen i Sverige säkerställer att bostadsbyggandet matchar samhällets behov. Rätten till en bostad måste skyddas och kan inte lämnas i marknadens händer.

Lawen Redar (S)

³ Socialstyrelsen: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2017-11-15.pdf>.

⁴ Eurostat (2019). <http://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database>.

⁵ Byggnads: <https://www.byggnads.se/siteassets/rapporter/bostadspolitik/byggnads-bostader-at-alla.pdf>.

Annika Strandhäll (S)

Dag Larsson (S)

Mattias Vepsä (S)

Teres Lindberg (S)

Anders Österberg (S)

Sultan Kayhan (S)